

Abstrakt

Disertační práce je zaměřena na téma střetu zájmů jako *problému rozhodování* při výkonu veřejných funkcí, kdy se do kolize dostává veřejný zájem, který má veřejný funkcionář z titulu své funkce prosazovat nebo hájit, a jeho zájem soukromý.

Existující instituty českého právního řádu normující situace střetu zájmů práce členů do několika skupin, jimž jsou zasvěceny její kapitoly. Jde konkrétně o i) stěžejní a vše zastřešující povinnost prevence a upřednostňování veřejného zájmu před zájmem osobním; ii) pravou inkompatibilitu; iii) nepravou inkompatibilitu; iv) oznamovací povinnosti; a v) sběrnou kategorii dalších institutů v čele s *cooling-off period* a regulací lobbování.

Pozornost je v práci upřena konkrétně na tyto okruhy problémů: i) v případě pravé inkompatibility (kapitola 4) na problematiku kumulace funkce člena parlamentu s funkcí člena zastupitelstva územních samosprávných celků a určité negativní projevy s ní spojené při přijímání zákonů zasahujících do prostředí územních samospráv; ii) v případě nepravé inkompatibility (kapitola 5) především na zákaz účasti na soutěži o veřejné prostředky a zákaz vlastnictví médií z hlediska jejich proporcionality (spravedlivosti) a deficitu jejich normativního vyjádření; iii) v případě povinnosti podávat majetková přiznání (kapitola 6) na kritiku zásahu Ústavního soudu, jehož následkem nejsou v České republice majetková přiznání přístupná na internetu ani u čelných představitelů státu, a dále na neuspokojivou aplikační praxi spočívající v nedostatečném správním trestání některých přestupků na úseku střetu zájmů; a konečně iv) v případě ostatních institutů, v České republice vůbec neupravených, nebo jen velmi okrajově (kapitola 7) na smysl a přínosy jejich potenciálního zákonného zakotvení, jakož i na zahraniční právní úpravy, z nichž lze čerpat inspiraci.

Těmto okruhům předchází obecnější výklad o pojmu střetu zájmů, rolích státu a požadavcích na právní úpravu střetu zájmů vyplývajících z českého ústavního pořádku a dále základní představení právních a etických pravidel regulujících chování veřejných funkcionářů v České republice včetně otázky vymahatelnosti těch právních povinností, jejich porušení zákon neumožňuje trestat.

Disertační práce vychází z přesvědčení, že regulace střetu zájmů úzce souvisí s principy a kautelami zakotvenými ústavním pořádkem České republiky, případně hodnotami ústavním pořádkem chráněnými. Důvodem pro to je okolnost, že střet zájmů vykonavatelů veřejné moci se dotýká samotných základů demokratického státu, když potenciálně ohrožuje imperativ, aby veřejná moc sloužila všem občanům. Prevence střetu zájmů a efektivní naplňování požadavku,

aby státní moc sloužila všem občanům, současně chrání a pomáhá budovat důvěru veřejnosti v tuto moc. Předcházení přílišné kumulaci politické, ekonomické a mediální moci pak pomáhá čelit plíživé dekompozici požadavků právního státu, dělby moci a svobody politické soutěže a chrání občany před svévolí jejich držitelů. Z těchto důvodů je regulace střetu zájmů veřejných funkcionářů cestou práva shledávána potřebnou.

Závěrem práce je, že se Česká republika vyznačuje poměrně kvalitní právní úpravou, která, na rozdíl od některých jiných zemí v západním civilizačním okruhu, problematiku střetu zájmů upravuje relativně komplexně. Přesto je vůči této právní úpravě a její implementaci v praxi formulováno několik výhrad, které jdou z velké části na vrub okolnostem a způsobu přijímání zákona o střetu zájmů a jeho pozdějších novelizací s cílem reagovat na nastalou situaci významné koncentrace moci v rukou jednoho z bývalých premiérů České republiky.

Za nejzávažnější nedostatek české právní úpravy je v práci považována možnost obcházení zákazu zadávání veřejných zakázek a poskytování dotací společností vlastněným nebo kontrolovaným členem vlády. Efektivnější kontrole a vymáhání regulace střetu zájmů by kromě odstranění mezer v zákoně mělo prospět především určení správního úřadu nezávislého na české vládě, který by byl povolán autoritativně vykládat zákon o střetu zájmů a incidenčně posuzovat, zda došlo k jeho porušení, a to i v nejvyšších patrech politiky, a případná porušení sankcionovat. Mimoto však práce přitahuje pozornost i k řadě jiných nedostatků a nabízí množství úvah *de lege ferenda*.

Klíčová slova: střet zájmů; veřejný funkcionář; neslučitelnost